

СТАНОВИЩЕ

**на проф. д. ф. н. Румяна Дамянова
по конкурса, обявен от Института за литература при БАН
в Държавен вестник, бр. 65 от 23. 08. 2011 г.,
за придобиване на научното звание “доцент”, шифър 05. 04. 02**

В конкурса за “доцент”, обявен от Института за литература (Държавен вестник, бр. 65 от 23. 08.2011 г., шифър 05. 04.02), участва като единствен кандидат д-р Недка Капралова, литературен сътрудник в научно направление “Литература на Българското възраждане” при ИЛ. Според приетия от ОС на ИЛ “Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности”, участието на д-р Капралова в конкурса е напълно основателно и отговаря на поставените изисквания.

Д-р Капралова участва в конкурса с публикувана монография (2011 г.), списък с научни публикации, от които 14 са извън тематичното поле на дисертационния труд за придобиване на научната степен “доктор” (5 визират отделни аспекти дотолкова, доколкото са свързани с общата идея на изследванията), подробна научна автобиография с данни за участие в национални и международни проекти, а също и за участие в национални и международни научни форуми, справка за приносите, посочени цитирания.

Недка Капралова работи в направление “Литература на Българското възраждане” при ИЛ от 1988 г. Нейните изследователски интереси са ориентирани в областите литературна история и социокултурни проблеми на Възраждането, етнология, архивистика, като намират отражение в реализираните през годините множество научни публикации в български и международни издания.

Монографията “И ще господарува мъжът ти над теб..” (още за жените в културата). Архив на семейство Елисавета и Христо Караминкови” (2011, изд. ЛИК) бе обсъдена в ръкопис като хабилитационен труд на разширено заседание на направление “Литература на Българското възраждане”. Изследването представя един семантично плътен текст, в който се изследват аспекти на женската инициация, проследени през езотеричното, магическото и приказното, през

библейското, за да се достигне до личностно-изповедното в писмата на Ел. Караминкова. Проблемно-тематичният профил на работата – да се проследи и разкрие подчинеността на жената през различните историко-културни периоди, нейното ритуализирано поведение в различни обредни практики и тълкувания, търсенето на библейски аналози – е разкрит с прилагане на модерни изследователски подходи на етнологията и културната история. Въпросите за женската инициация са дългогодишен обект на научен интерес за Н. Капралова, издават богата научна информираност, заявена още с участието ѝ в програмата на Централния Източноевропейски университет по проект, спонсориран от “Отворено общество” (1996-1998 г.) на тема “Традицията на българската женска инициация”. Поради това убедително наблюденията ѝ са подкрепени от представителни за съвременната хуманитаристика научни изследвания и енциклопедични издания.

Научният интерес на Капралова към “женското посвещаване, към “женското” знание – какво знаят жените, какво умеят, какво им е забранено да знаят и умеят и защо им е забранено, а и доколко това е реална забрана” (с. 15) – очертава кръга от проблеми и насоки, в които е ориентиран изследователският поглед, и на които трудът дава интересни и основателни отговори. Сложността на проблема и комплексността на подхода убедително налагат и определянето на т.нар. от авторката “информационен ареал”, който да бъде методологическа и фактологическа база за анализите – теренни записи, канонични текстове, корпусът на вълшебната приказка, изповедни текстове. С научно обосновано пристрастие Н. Капралова възприема труда на В. Пропп “Историческите корени на вълшебната приказка” като основополагащ за методологическото обезпечаване на своето изследване, наред с културноантропологическите и философските трудове на Кл. Леви-Строс, Е. Фром, М. Елиаде, Бурдийо и др. Постъпателното изграждане на представите за женското посвещаване и придобиването на “женското знание”, за неизменното място на жената в обредни, културни и социални изяви, се опира на проследена типология на отделни явления и обредни практики, очертаващи различни културно-исторически парадигми.

Убедително е обособен двааспектният характер на женското посвещаване – “езотерично и културно-адаптивно” – който дава основната изследователска насока на изследването. Постепенно и убедително, създаденият образ на женската инициация се конкретизира в личната кореспонденция на Елисавета Караминкова. Особено ценен влог в съвременната наука за Възраждането е публикуваният архив – писма и документи – на семейство Караминкови, издирен и подготвен за печат от Н. Капралова. Той поставя множество въпроси от социокултурен, психологически, историкосоциологически характер с изключително интересните аспекти в разкриване на субектността през Възраждането, с очертаване на ролята на жената, която постепенно надделява над ограниченията и социалните принуди, за да заяви за себе си, включвайки се в културния живот на времето. Дори и да поражда по-различни очаквания в научното тълкуване, тази част от труда очертава съвсем ясен образ на възрожденската жена и се включва в ареала от изследвания на българката през Възраждането.

Научният актив на д-р Недка Капралова, мотивиращ аprobацията ѝ за “доцент” в настоящия конкурс, включва активно представяне в научния живот на Института за литература при БАН чрез участието ѝ в успешни научни проекти: “България и Чехия (XIX-XX в.) – духовна култура и модернизация”, “Иван Д. Шишманов и модернизацията на съвременната хуманитарна наука” (като секретар), като ръководител на българо-френски проект “В търсене на митичната тъкан”, породил сборник, на който тя е съставител и редактор, участие в авторитетния проект “Енциклопедия “Българско възраждане” и др. Отделно е участието ѝ в редколегии на българо-чешкия сборник, на излезлите три тома “Шишманови четения”, а също и множество участия в национални и международни конференции и колоквиуми. Авторитетен аспект на научните интереси на Н. Капралова е дейността ѝ като праводач: благодарение на превода ѝ на “Структурална антропология II” на Клод Леви-Строс българската културна общественост се запозна с този капитален за модерната хуманитаристика труд, същото може да се каже за преводите на Е. Морен, Бурдийо (под печат) и др.

Изграждайки се през годините като специалист върху литературата и културата на Българското възраждане, Н. Капралова изследва

спомоществователството като културно явление (дисертационният ѝ труд на тази тема бе успешно защитен в университета Артоа, Франция), проучва по-малко изследвани възрожденски проблеми (статииите “Хоризонт на очакванията и поле на рецепцията” за трудове на Богоров, “За безспорните цитати” – за библейските цитати в предговора към “Христоития” на Р. Попович и др.), публикува наблюдения върху етноложки проблеми (“Мотивът за благодарния мъртвец в словесната традиция на южните славяни”, “Към дълбините на вълшебната приказка” и др.).

Като имам предвид приносните моменти в монографията и в редица изследвания върху възрожденската литература и култура, а също и активното участие в научния живот на Института за литература, като член на журито по конкурса убедено давам своя положителен вот за присъждане на д-р Недка Капралова на научното звание “доцент”.

03.01.2012 г.

проф. дфн Румяна Дамянова